

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

М.І. Пугач

ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ

ПРАКТИКУМ

10 КЛАС

Видання п'яте, перероблене і доповнене

*Схвалено комісією з географії
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 74.262.6
УДК 911.3
П88

Рецензенти:
методист ХОІППО
Д.В. Галкін
вчитель географії загальноосвітньої школи № 25 м. Хмельницький
Н.І. Савка
вчитель географії НВО № 28 м. Хмельницький
І.Л. Мала

*Схвалено комісією з географії Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України (лист від 26.06.2015 №14.1/12-Г-733)*

Пугач М.І.
П88 Економічна і соціальна географія світу: Практикум. 10 клас. — 5-те вид.,
переробл. і доповн. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2017. — 24 с.
ISBN 978-966-10-2094-7

У посібнику подано підбірку практичних робіт, спрямованих на ефективне
закріплення учнями теоретичних знань і формування практичних умінь та
навичок. Усі роботи складено відповідно до чинної програми Міністерства
освіти і науки України.

Для учнів десятого класу та вчителів географії.

ББК 74.262.6
УДК 911.3

*Охороняється законом про авторське право. Жодна частина цього видання
не може бути відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

ПУГАЧ Микола Іванович

**ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА
ГЕОГРАФІЯ СВІТУ
ПРАКТИКУМ
10 клас**

Видання п'яте, перероблене і доповнене

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактори *Донара Пендзей, Василь Герасимчук*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Івана Бліща*

Підписано до друку 19.08.2017. Формат 60×84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 2,79. Умовн. фарбо-відб. 5,58.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

Віддруковано у Державному видавництві «Преса України»
03047, м. Київ, просп. Перемоги, 50
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК №310 від 11.01.2001 р.

ЮНІ ДРУЗІ!

Практичні роботи є обов'язковою складовою вивчення географії в школі. У процесі їх виконання формуються необхідні географічні уміння і навички та реалізується зв'язок теорії з практикою. Посібник для учнів 10 класу призначено для виконання практичних робіт з курсу “Економічна і соціальна географія світу” відповідно до чинної програми з географії.

Цим навчальним посібником ви зможете користуватись на уроках: під час виконання практичних робіт будете навчатися правильно заповнювати таблиці, будувати діаграми та графіки, робити висновки та узагальнення. Усі практичні роботи — обов'язкові для виконання кожним з вас. Наявність у посібнику контурних карт полегшить вашу роботу із засвоєння географічної номенклатури карт.

Під час виконання практичних робіт дотримуйтесь правил:

1. Ознайомтеся з темою, метою та обладнанням, необхідним для виконання роботи; “Основним обсягом знань та умінь” і завданнями.

2. Якщо ви не можете пригадати визначення окремих понять, скористайтеся географічним довідником.

3. Завдання виконуйте охайно. Відповіді мають бути логічними та обґрунтованими.

4. Роботи на контурних картах виконуйте відповідно до встановлених вимог:

- а) усі підписи на контурних картах робіть чітко, друкарським шрифтом;
- б) об'єкти суходолу підписуйте чорним кольором, а водні — синім;
- в) для роботи з контурними картами використовуйте олівці, кулькові ручки і туш різних кольорів;
- г) більшість географічних об'єктів підписуйте вздовж екватора або вздовж паралелей;
- г) назви населених пунктів підписуйте зліва або справа;
- д) назви річок — уздовж течії в напрямку від витoku до гирла, а назви гір — уздовж простягання гірських хребтів;
- е) якщо назви не вміщуються у потрібному місці, пишть їх у легенді, а на карті ставте відповідні цифри.

5. Висновки після закінчення практичної роботи формулюйте чітко.

6. Пам'ятайте: найвищої оцінки заслуговує робота, яка містить правильні відповіді на Завдання і належно оформлена.

Практичні роботи складаються з 3-х основних блоків:

1. “Навчальні досягнення учнів”.
2. “Це потрібно знати!”
3. “Завдання”.

Часто після завдань розміщується додатковий блок “Цікаво знати, що...”.

У блоці “Навчальні досягнення учнів” подано вимоги до обсягу знань та умінь, необхідних вам для виконання практичних робіт.

У блоці “Це потрібно знати!” запропоновано теоретичний матеріал, який допоможе під час виконання практичних робіт.

У третьому блоці — всі завдання обов'язкові для виконання.

Інформація з блоку “Цікаво знати, що...” сприятиме розширенню вашого географічного кругозору.

Щасливої вам мандрівки Країною знань!

ТЕМА. Порівняльна оцінка трудових ресурсів і зайнятості населення в основних сферах господарства країн світу

Мета: формувати практичні навички користування статистичними даними для порівняльної оцінки трудових ресурсів і зайнятості населення в основних сферах господарства країн та регіонів світу; розвивати вміння аналізувати статистичні дані, робити висновки та узагальнення; виховувати старанність та акуратність у роботі.

Обладнання: географічний атлас, транспортир, лінійка, простий олівець, гумка.

Навчальні досягнення учнів.

Учень характеризує напрями основних міграційних потоків, структуру зайнятості населення та відмінність її за регіонами; **визначає** співвідношення населення за регіонами світу; **пояснює** поняття “демографічна політика”, “демографічний вибух”, “псевдоурбанізація”, “мегаполіс”; **порівнює** темпи, рівні, форми урбанізації країн та регіонів; **аналізує** текстові, картографічні і статистичні матеріали з метою визначення рис і відмінностей у відтворенні, складі і розміщенні населення різних регіонів світу.

ХІД РОБОТИ

✓ Це потрібно знати!

Структура зайнятості економічно активного населення окремих типів країн Таблиця 1

<i>Сфера зайнятості</i>	<i>Типи країн за рівнем економічного розвитку</i>	<i>Найменш розвинуті аграрні країни</i>	<i>Країни, що розвиваються</i>	<i>Країни високого потенціалу</i>	<i>Країни середнього рівня розвитку</i>	<i>Розвинені індустріальні країни</i>
Промисловість		12%	25	38	33	30
Сільське господарство		80%	55	30	22	10
Сфера послуг		8%	20	32	45	60

Баланс структури зайнятості економічно активного населення передбачає варіанти, що пов'язано з політичними умовами або національними традиціями.

Завдання 1. Дайте визначення понять:

Трудові ресурси — _____

Економічно активне населення — _____

Завдання 2. Порівняйте частки економічно активного населення окремих типів країн, використовуючи дані таблиці 1. Зробіть висновки.

_____

_____

_____

Завдання 3. Проаналізуйте дані таблиці 2 і зробіть висновки про відмінності у трудових ресурсах країн світу та чинниках, що їх визначають.

Таблиця 2

Країна	Економічно активне населення, млн. чол.	Сфера зайнятості								
		Промисловість			Сільське господарство			Сфера послуг		
		млн. чол.	%	Величина кута	млн. чол.	%	Величина кута	млн. чол.	%	Величина кута
США	119	20,23	17		3,45	2,9		95,32	80,1	
Великобританія	25	4,75	19		0,55	2,2		19,7	78,8	
Італія	23	5,29	23		0,51	2,2		17,20	74,8	
Китай	450	134,1	29,8		274,5	61		41,4	9,2	
Бразилія	62	10,11	16,3		13,64	22		38,25	61,7	
Єгипет	18	2,57	14,3		6,84	38		8,59	47,7	

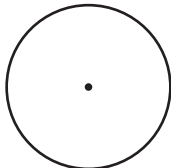
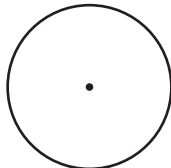
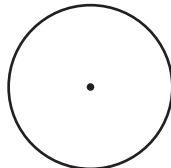
Завдання 4. Використовуючи статистичні показники (таблиця 2) економічно активного населення окремих країн, побудуйте секторні діаграми, що відображають ці показники.

1. Проведіть початковий радіус у північному напрямку.
2. Зробіть підрахунки величини кута, яку потрібно позначити на діаграмі, що відповідає частці економічно активного населення.

Наприклад, для жителів США за даними по промисловості:

$$\begin{array}{l} 100\% - 360^\circ \\ 17\% - x \end{array} \quad x = \frac{17\% \cdot 360^\circ}{100\%} = 61,2^\circ$$

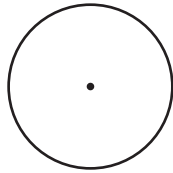
3. Величини кутів відкладайте від початкового радіуса за годинниковою стрілкою від найбільшої величини до найменшої.
4. Виберіть умовні позначення.
5. Позначте кожний сектор діаграми відповідним умовним знаком.

Варіант I	 Великобританія	 Китай	 США
------------------	---	--	--

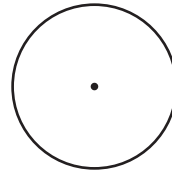
— промисловість;   — сільське господарство;   — сфера послуг.

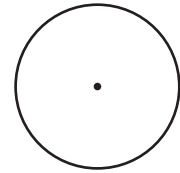
Варіант II

Італія

Бразилія

Єгипет

— промисловість;

— сільське господарство;

— сфера послуг.

Завдання 5. Розкрийте відмінності між поняттями “трудові ресурси” та “економічно активне населення”.

Висновок.

Цікаво знати, що...

- Полярні регіони, високогірні області, пустелі й тропічні ліси – тобто чверть земної поверхні – заселені слабо або взагалі безлюдні: тут живе лише 2% населення земної кулі. Посухи, висока вологість або ж люті морози роблять життя людини у цих регіонах неможливим. Зате у Південно-Східній Азії, Північно-Західній Європі та на північному сході Америки, які становлять лише десяту частину площі земної поверхні, живе переважна більшість населення.
- У Китаї живе більше людей, ніж у будь-якій іншій країні світу. Чисельність населення, зосередженого переважно у великих містах, на сході та півдні, становить 1 237 000 000 чоловік. А на заході Китаю — чимало пустель і безлюдних гірських районів.
- Серед великих країн найвища щільність населення у Бангладеш, де на кожному квадратному кілометрі живе близько 800 чоловік.
- Чи вистачає місця на Землі усім? Поки що вистачає! Але, можливо, у віддаленому майбутньому людям доведеться селитися у південних містах чи навіть на інших планетах. Для цього знадобляться значні досягнення науково-технічного прогресу.

